

МОДЕЛЮВАННЯ БЕЗПЕКОВОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМСТВА КРИЗЬ ПРИЗМУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

MODELING THE ENTERPRISE'S SECURITY ENVIRONMENT IN THE INVESTMENT SECURITY FRAMEWORK

Стаття націлена на удосконалення теоретичних засад забезпечення інвестиційної безпеки підприємства. Перш за все, у статті проведено теоретичний аналіз сутності поняття «інвестиційна безпека» та «інвестиційна безпека підприємства». В результаті проведеного теоретичного аналізу запропоновано трактування поняття «інвестиційна безпека підприємства» крізь призму формування безпекового середовища підприємства, що дозволило уточнити понятійно-категоріальний апарат сучасного безпекознавства. Наступним етапом дослідження стала класифікація інвестиційної безпеки. Така класифікація дала змогу усвідомити суть інвестиційної безпеки підприємства в розрізі різного роду класифікаційних ознак та діапазону основних її характеристик, що своєю чергою сформувало теоретичне уявлення про її суть в системі економічної безпеки підприємства. По-третє, на основі результатів проведеного дослідження сформовано теоретичну модель забезпечення фінансової безпеки підприємства. Для реалізації цієї мети використано метод моделювання, а саме моделювання за допомогою моделі IDEF0.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна безпека підприємства, економічна безпека, ризики, загрози.

The article was aimed at improving the theoretical foundations of ensuring the investment security of the enterprise in current conditions. Firstly, the paper provides a theoretical analysis of the essence of the concept of "investment security" and "enterprise investment security". Such an analysis was provided to determine the peculiarities of the concept of "investment security of the enterprise" by various scientists. As a result of the conducted theoretical analysis, relevant conclusions were identified. Moreover, as a result of the conducted theoretical analysis, the interpretation of the concept of "investment security of the enterprise" was designed from the security science point of view and within the security environment formation framework, which made it possible to clarify the conceptual and categorical apparatus of investment management and security. Secondly, the next stage of the research was the classification of types of investment security in terms of classification features and types of enterprise investment security. This classification made it possible to understand the essence of investment security of the enterprise in terms of various classification features and the range of its main characteristics, which in turn formed a theoretical idea of its essence in the system of modern security science. Thirdly, taking into account the results of the conducted research, in particular the theoretical analysis, a theoretical model of ensuring the financial security of the enterprise was formed. To realize this goal, a modeling method was used, namely modeling using the IDEF0 model. The specified model provided for the presence of four planes: input; output; management and mechanism. The basis of the model was, first of all, theoretical principles regarding the interpretation and understanding of the essence of investment security through the prism of the formation of a security environment. The model provides for the formation of a mechanism for ensuring investment security by assessing the investment security of the enterprise; risk monitoring and security activities.

Key word: investments, enterprise investment security, economic security, risks, threats.

УДК 657.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.9-14>

Франчук В.І.¹

д.е.н., професор, проректор,
Львівський державний університет
внутрішніх справ

Гобела В.В.²

к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту,
Львівський державний університет
внутрішніх справ

Franchuk Vasył

Lviv State University of Internal Affairs

Hobela Volodymyr

Lviv State University of Internal Affairs

Постановка проблеми. Сучасна система інвестиційних відносин формується під впливом нестабільного глобального середовища. Відповідно, вона піддається впливу значної кількості ризиків та загроз, що формує основні пріоритети її розвитку та безпеки. Безпека інвестицій та протидія відповідного роду загрозам є важливим аспектом сучасного інвестиційного менеджменту на усіх рівнях (держава, регіон, підприємство). Особливо гостро ця проблема постає в сучасних умовах – війни росії проти України. За таких обставин забезпечення інвестиційної безпеки, в рамках забезпечення економічної безпеки організації різних видів, є запорукою їх успішного розвитку та процвітання, що передбачає розвиток економічної та фінансової систем держави. Тому дослідження теоретичних та прикладних аспектів забезпечення інвестиційної безпеки організацій

є доволі актуальним та затребуваним напрямом досліджень у сучасній науці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомі наукові результати та здобутки у сфері інвестиційної безпеки підприємства, регіону та держави представлені у наукових працях таких вчених як Анісімова О.М., Берляк Г.В., Гордієнко В.П., Лаговська О.А., Міщук Є.В., Кашубіна Ю.Б., Наконечна О.С., Ніколаюк В.В., Сундук А.М., Юрін Я.В., Томарева В.В. Науковці також досліджували проблеми забезпечення економічної безпеки в умовах глобальної кризи фінансової системи через призму інвестицій [3], інвестиційну складову економічної безпеки [9; 12] взаємозв'язок економічної безпеки та інвестиційної привабливості підприємства [4], вплив відтоків капіталу на фінансову та інвестиційну безпеку [15]. Вагомого значення набувають також дослідження науковців

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5305-3286>

² ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7438-2329>

у сфері безпекового середовища, його суті та шляхів забезпечення [16] та пошук шляхів формування безпеки орієнтованої моделі оцінки ризиків у сфері бізнесу [14]. Незважаючи на великий інтерес до окресленої проблематики, низка питань залишились малодослідженими. Зокрема, йдеться про конкретизацію змісту та суті інвестиційної безпеки крізь призму безпекознавства, а також формування теоретичної моделі забезпечення інвестиційної безпеки підприємства.

Мета статті. Метою статті є удосконалення теоретичних засад забезпечення інвестиційної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна безпека різного роду організацій набуває вагомого значення в умовах високого рівня ризику та невизначеності глобального фінансового середовища. Саме тому науковці приділяють доволі багато уваги дослідженню саме проблем забезпечення інвестиційної безпеки держави та підприємства. Варто зауважити, що серед сучасних дослідників немає єдності у підходах до тлумачення цього поняття. Багато дослідників виділяють поняття «інвестиційна безпека» тільки на рівні держави нехтуючи рівнем підприємства. Однак, окремі дослідники притримуються

Таблиця 1

Сучасні підходи до трактування поняття «інвестиційна безпека»

Автори	Трактування	Особливість
М. Крупка [6]	забезпечення такого рівня інвестицій, які (за обсягом і структурою) відповідають поточним потребам	
А. Сундук, Я. Юрін [12]	можливість нагромадження ресурсів або капітальних вкладень	Процес
В. Томарева [13]	здатність економічної системи акумулювати, залучати та ефективно використовувати інвестиційні ресурси з метою забезпечення конкурентоспроможності держави	
О. Юркевич [15]	захищеність інтересів у сфері інвестування (зростання виробництва, підвищення його технічного та технологічного рівнів, недопущення морального і фізичного зносу основних засобів), яка забезпечується створенням належних умов для формування інвестиційних ресурсів та їх ефективним використанням	Захист інтересів
Анісімова О.М. [1]	Це міра узгодження довгострокових економічних інтересів підприємства як суб'єкта інвестиційної діяльності із суб'єктами зовнішнього середовища, за якої в умовах загроз підприємств у довгостроковому періоді не переходить в кризовий стан, який загрожує збитками великого масштабу, втратою конкурентоспроможності, порушенням нормального режиму господарської діяльності	Узгодження або вирішення суперечностей
Кириченко О.А. [4]	Це такий стан підприємства як суб'єкта інвестиційної діяльності, за якого довгострокові економічні інтереси підприємства є узгодженими із впливом суб'єктів зовнішнього середовища	
Гордіско В.П. [3]	Стан захищеності інвестицій від внутрішніх і зовнішніх загроз, який запобігає їх утратам та зменшенню реальних грошових потоків в обсягах і строках в умовах допустимого рівня ризикованості	рівень або захищеність інвестицій
Побережна Н.М. [11]	Стан ефективного використання його ресурсів та ринкових можливостей для запобігання загрозам зовнішнього та внутрішнього середовища, які виникають у процесі інвестиційної діяльності підприємства, що сприяє його стійкому розвитку	використання ресурсів
Лаговська О.А., Берляк Г.В. [7]	Суть інвестиційної безпеки полягає в тому, що створюється єдиний механізм, який, з одного боку, постійно залучає гроші, а з іншого – забезпечує постійний відбір, підготовку і реалізацію нових інвестиційних проектів і мінімізацію ризиків від їх реалізації.	Ототожнення інвестиційної безпеки підприємства з інвестиційними проектами
Анісімова О.М. [1]	Це економічна безпека в процесі здійснення інвестиційних проектів, а економічна безпека інвестиційного проекту – це міра узгодження економічних підприємства як суб'єкта інвестиційного проекту із суб'єктами зовнішнього середовища проекту, за якої в умовах загроз інвестиційний проект у довгостроковому періоді не переходить у кризовий стан, який загрожує збитками великого масштабу, втратою конкурентоспроможності підприємства, здійсненню виробничо-господарської діяльності в нормальному режимі	
Мищук Є.В., Кашубіна Ю.Б. [8]	Інвестиційна безпека у розрізі підприємства – об'єкта інвестування, його акціонерів та інших стейкхолдерів, інвестора та його стейкхолдерів	стан захищеності підприємства – об'єкта інвестування, інвестора та їх стейкхолдерів

думки, що на рівні підприємства варто виокремити поняття інвестиційна безпека. Загалом, сучасні підходи до трактування поняття «інвестиційна безпека» структуровано у таблиці 1.

На основі проаналізованих підходів до трактування поняття «інвестиційна безпека підприємства» можемо сформулювати кілька умовиводів:

- інвестиційна безпека безумовно є складовою економічної безпеки підприємства;
- існує доволі багато підходів до тлумачення зазначеного поняття, загалом же його трактують як стан та процес, що передбачає захищеність інтересів та ресурсів;
- на теоретичному рівні інвестиційну безпеку підприємства слід відділяти від інвестиційної безпеки інвесторів.

В результаті проведеного теоретичного аналізу вважаємо за доцільне синтезувати трактування поняття «інвестиційна безпека підприємства» з точки зору безпекознавства та в рамках формування

безпекового середовища. Відповідно, вважаємо, що інвестиційна безпека підприємства – це умови життєдіяльності та внутрішньо організаційні відносини, які передбачають можливості та безпекові механізми для протидії інвестиційним загрозам.

Наступним етапом нашого дослідження стане класифікація різновидів інвестиційної безпеки у розрізі класифікаційних ознак та різновидів інвестиційної безпеки. основні результати представимо у таблиці 2.

Класифікація різновидів інвестиційної безпеки дає змогу усвідомити її суть в розрізі різного роду класифікаційних ознак та діапазону основних її характеристик. На основі цього та, враховуючи результати проведеного дослідження, зокрема теоретичного аналізу, можемо сформулювати теоретичну модель забезпечення фінансової безпеки підприємства. Для реалізації цієї мети використаємо метод моделювання, а саме моделювання за допомогою моделі IDEF0.

Таблиця 2

Класифікація різновидів інвестиційної безпеки

Класифікаційні ознаки	Різновиди інвестиційної безпеки
Рівень управління	домогосподарств, суб'єкти господарювання, ФПГ, ТНК, галузі, регіону, секторів економіки (видів діяльності), інвестиційного ринку, держави, міждержавних утворень, світового співтовариства
Географічна належність	національна, міжнародна
Об'єкт	грошових коштів; цінних паперів; майна; майнових прав; інших прав, що мають грошову оцінку, які вкладаються в об'єкти підприємницької та іншої діяльності для отримання прибутку/іншого ефекту/зростання капіталізації; бюджетних інвестицій; інвестицій в людський капітал
Суб'єкти інвестиційної діяльності	інвесторів (індивідуальних і колективних, інституційних інвесторів, держави), замовників, підрядників, учасників державно-приватного партнерства, гарантів, реципієнтів інвестицій
Форма інвестування	безпека прямого інвестування (бартер), проміжного інвестування (використання власного грошового капіталу), непрямого інвестування (за участю власника заощаджень і реалізатора інвестицій), ануїтету (інвестицій, що приносять вкладнику дохід через рівні проміжки часу)
Напрями інвестування	безпека інвестування в диверсифікацію економіки, імпортозаміщення, інновації, венчурного, соціального, змішаного інвестування
Джерела інвестиційних ресурсів	безпека власних, запозичених і залучених інвестиційних ресурсів
Стан	поточний, перспективний
Спрямованість	стратегічна, тактична; реального, фінансового, інтелектуального інвестування
Сценарій інвестування	безпека незалежного, безпека альтернативного, безпека послідовного, безпека активного, безпека пасивного інвестування
Процеси інвестиційної діяльності	безпека формування інвестиційних ресурсів, безпека трансформації інвестиційних ресурсів, безпека інвестування, безпека реалізації інвестицій
Ступінь ризику інвестування	безпека «вимушених» (законодавчо визначених) і соціальних інвестицій, інвестицій у створення нових і розширення виробництв та підвищення ефективності, дослідження/інновації
Форма інвестиційного бізнесу	безпека корпоративного фінансування, проектного фінансування, інвестиційного кредитування, інвестиційного менеджменту, інвестиційного банкінгу (андерайтингу, обслуговування угод злиття/поглинання компанії, інвестиційного консалтингу)
Формалізація	формалізована, неформалізована
Рівень	високий, середній, низький
Динаміка	незмінна, зростаюча, знижувана, відновлювана

Джерело: складено авторами на основі [10; 12]

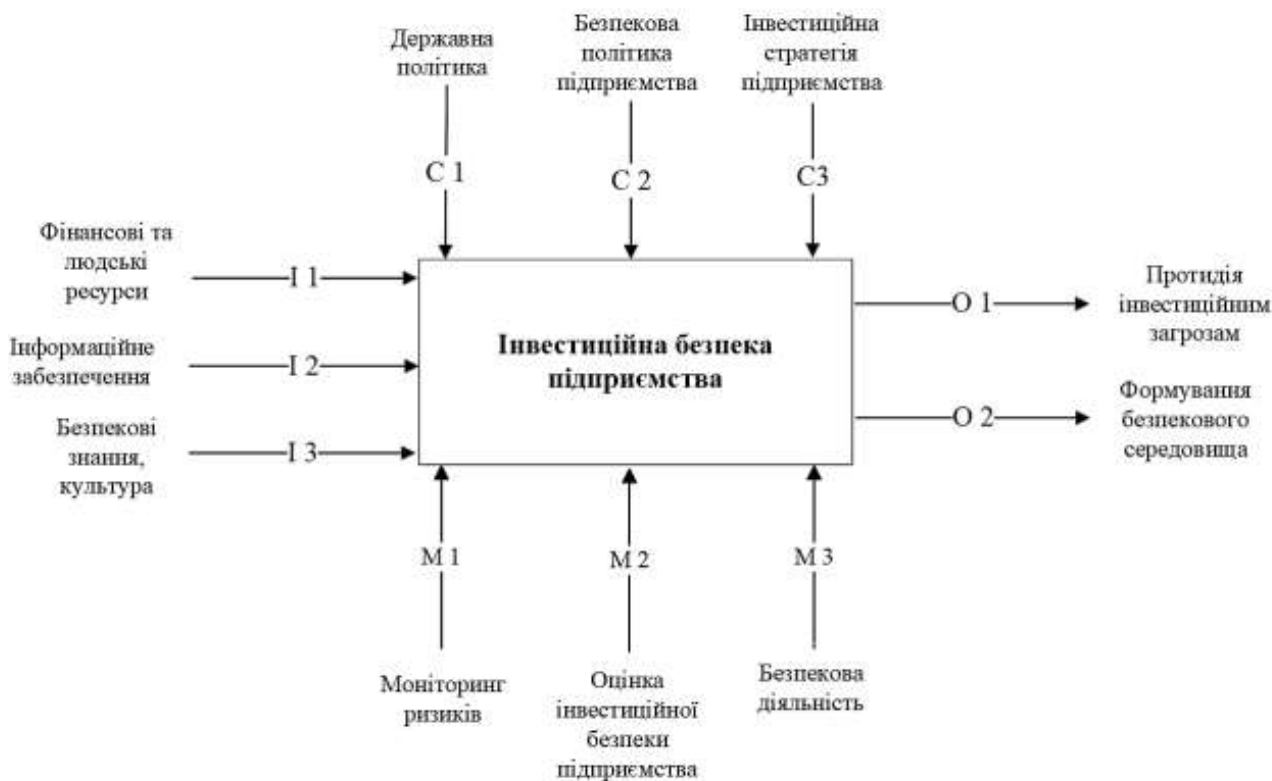

Рис. 1. Моделювання процесу забезпечення інвестиційної безпеки підприємства

Джерело: розроблено авторами

Отож, запропонована авторами модель забезпечення інвестиційної безпеки підприємства, передбачає наявність чотирьох площин: вхід; вихід; управління та механізм. Ґрунтується модель, перш за все на теоретичних засадах щодо трактування та усвідомлення суті інвестиційної безпеки крізь призму формування безпечого середовища. Модель передбачає формування механізму забезпечення інвестиційної безпеки шляхом оцінки інвестиційної безпеки підприємства; моніторингу ризиків та безпечої діяльності.

Висновки. В результаті проведеного теоретичного аналізу підходів до трактування поняття «інвестиційна безпека» встановлено основні умовиводи: інвестиційна безпека безумовно є складовою економічної безпеки підприємства; існує доволі багато підходів до тлумачення зазначеного поняття, загалом же його трактують як стан та процес, що передбачає захищеність інтересів та ресурсів; на теоретичному рівні інвестиційну безпеку підприємства слід відділяти від інвестиційної безпеки інвесторів. На основі яких запропоновано авторське визначення поняття «інвестиційна безпека» як це умови життєдіяльності та внутрішньо організаційні відносини, які передбачають можливості та безпекові механізми для протидії інвестиційним загрозам. Запропоновано теоретичну модель процесу забезпечення інвестиційної безпеки підприємства за допомогою моделі IDEF0.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Анісімова О.М. Інвестиційна безпека підприємства в контексті економічної безпеки: сутність, зміст, оцінка і система управління. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2012. Вип. 1. Т. 2. С. 293–297.
2. Гордієнко В.П. Інвестиційна безпека як фактор розвитку інвестиційного потенціалу регіону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 15. С. 7–9.
3. Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності в умовах глобальної фінансової кризи : колективна монографія. О.А. Кириченко, М.П. Денисенко, В.С. Сідак [та ін.]; заг. ред. О.А. Кириченко. Київ : КРОК, 2010. 412 с.
4. Кракос Ю.Б., Калініна О.М. Взаємозв'язок економічної безпеки та інвестиційної привабливості підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 10. С. 144–148.
5. Крупка М. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 608 с.
6. Лаговська О.А., Берляк Г.В. Сутність інвестиційної безпеки підприємства та її місце у системі економічної безпеки. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія Економічні науки*. 2013. № 4. С. 74–81.
7. Міщук Є.В., Кашубіна Ю.Б. Дефініції економічної категорії «інвестиційна безпека». *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 2. С. 12–18.
8. Наконечна О.С., Ніколаюк В.В. Інвестиційна безпека промислових підприємств: науково-мето-

дичні підходи до оцінювання. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. Вип. 4. С. 206–211.

9. Побережна Н.М. Інвестиційна складова економічної безпеки. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія «Технічний прогрес та ефективність виробництва». 2013. № 67(1040). С. 179–185

10. Сундук А., Юрін Я. Банківське кредитування як чинник гарантування інвестиційної безпеки регіонів України. *Вісник Національного банку України*. 2004. № 1. С. 24–26.

11. Томарева В. Параметри та шляхи забезпечення інвестиційної безпеки національної економіки на регіональному рівні. *Держава та регіони*. Серія «Економіка та підприємництво». 2011. № 3. С. 253–257.

12. Федоренко А. Інноваційно-інвестиційна складова економічної безпеки України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством». Чернігів, 2015. 22 с.

13. Юркевич О. Оцінка рівня інвестиційної безпеки в Україні. *Міжнародна економічна політика*. 2012. Спец. вип.: у 2 ч. Ч. 2. С. 402–407.

14. Hnylytska L., Franchuk V., Melnyk S., Nakonechna N., Leskiv H., & Hobela V. (2022). Security-oriented model of business risk assessment. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 4(45), 202–210. URL: <http://dSPACE.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/4938>

15. Hobela V., Podra O., Batyuk B., Levkiv H., & Hynda O. (2022). The Ukrainian economy offshoring: estimation of factors' impact and developing measures to combat. *Business: Theory and Practice*, 23(2), 347–356. DOI: <https://doi.org/10.3846/btp.2022.14509>

16. Franchuk, V., Pryhunov, P., Melnyk, S., Hobela, V., & Shprudko, N. (2023). Security environment: theoretical and methodological principles. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(50), 247–255. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcapter.3.50.2023.4089>

REFERENCES:

1. Anisimova O.M. (2012). Investytsiina bezpeka pidpriemstva v konteksti ekonomichnoi bezpeky: сутність, зміст, otsinka i systema upravlinnia [Investment security of the enterprise in the context of economic security: essence, content, assessment and management system]. *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti*, Vol. 2(2), pp. 293–297.

2. Hordiienko V.P. (2012). Investytsiina bezpeka yak faktor rozvytku investytsiinoho potentsialu rehionu [Investment security as a factor in the development of the investment potential of the region]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, Vol. 15, pp. 7–9.

3. Ekonomichna bezpeka subiektiv hospodarskoi diialnosti v umovakh hlobalnoi finansovoi kryzy : kolektyvna monohrafiia [Economic security of economic entities in the conditions of the global financial crisis: a collective monograph]. O.A. Kyrychenko, M.P. Denysenko, V.S. Sidak [ta in.]; zah. red. O.A. Kyrychenko. Kyiv : KROK, 2010. 412 p.

4. Krakos Yu.B., Kalinina O.M. (2015). Vzaimozv'iazok ekonomichnoi bezpeky ta investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstva [The relationship between economic security and investment attractiveness of the enterprise].

Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriia: *Ekonomika i menedzhment*. Vol. 10, pp. 144–148.

5. Krupka M. (2001). Finansovo-kredytnyi mekhanizm innovatsiinoho rozvytku ekonomiky Ukrainy : monohrafiia [Financial and credit mechanism of innovative development of the economy of Ukraine: monograph]. Lviv : LNU imeni Ivana Franka, 608 p.

6. Lagovskaia O.A., Berliak G.V. (2013). Sutnist investytsiinoi bezpeky pidpriemstva ta yii mistse u systemi ekonomichnoi bezpeky [The essence of investment security of the enterprise and its place in the system of economic security]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu*, no 4 (66), pp.74–81.

7. Mishchuk Ye.V., Kashubina Yu.B. (2015). Definiitsii ekonomichnoi katehorii «investytsiina bezpeka» [Definitions of the economic category "investment safety"]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, Vol. 2, pp. 12–18.

8. Nakonechna O.S., Nikolaiuk V.V. (2016). Investytsiina bezpeka promyslovykh pidpriemstv: naukovometodychni pidkhody do otsiniuvannya [Investment safety of industrial enterprises: scientific and methodological approaches to assessment]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, Vol. 4, pp. 206–211.

9. Poberezhna N.M. (2013). Investytsiina skladova ekonomichnoi bezpeky [Investment component of economic security]. Bulletin of the National Technical University "KhPI". *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «KhPI»*. Seriia «Tekhnichniy prohres ta efektyvnist vyrobnytstva», Vol. 67 (1040), pp. 179–185.

10. Sunduk, A. (2004). Bankivske kredytuвання yak chynnyk harantuvannya investytsiinoi bezpeky rehioniv Ukrainy [Bank lending as a factor in guaranteeing security of investment regions of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, vol. 1, pp. 24–26.

11. Tomarieva V. (2011). Parametry ta shliakhy zabezpechennia investytsiinoi bezpeky natsionalnoi ekonomiky na rehionalnomu rivni [Parameters and ways of ensuring investment security of the national economy at the regional level]. *Derzhava ta rehiony*. Seriia «Ekonomika ta pidpriemnytstvo», Vol. 3, pp. 253–257

12. Fedorenko A. (2015). Innovatsiyno-investytsiina skladova ekonomichnoi bezpeky [Innovative investment component of economic security]. (PhD Thesis), Chernigov.

13. Yurkevych O. (2012). Otsinka rivnia investytsiinoi bezpeky v Ukraini [Assessment of the level of investment security in Ukraine]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, Vol. 2, ch. 2, pp. 402–407.

14. Hnylytska L., Franchuk V., Melnyk S., Nakonechna N., Leskiv H., & Hobela V. (2022). Security-oriented model of business risk assessment. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 4(45), 202–210. Available at: <http://dSPACE.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/4938>

15. Hobela V., Podra O., Batyuk B., Levkiv H., & Hynda O. (2022). The Ukrainian economy offshoring: estimation of factors' impact and developing measures to combat. *Business: Theory and Practice*, 23(2), 347–356. DOI: <https://doi.org/10.3846/btp.2022.14509>

16. Franchuk, V., Pryhunov, P., Melnyk, S., Hobela, V., & Shprudko, N. (2023). Security environment: theoretical and methodological principles. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(50), 247–255. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcapter.3.50.2023.4089>